

Onbekend maakt onbemind

NOCLAR is bedoeld als baken voor de accountant die bij een klant of de eigen organisatie ziet dat regelgeving niet wordt nageleefd. Een regeling die man en paard noemt en waarin de fundamentele beginselen van de VGBA worden uitgewerkt. Door de NBA uitgebreid met stappenplannen die aangeven wat accountants in zo'n situatie moeten doen. Toch is NOCLAR nog niet het succes dat je op basis daarvan zou verwachten. "Bij NOCLAR denken accountants: nog meer compliance."

TEKST PETER STEEMAN BEELD MICHEL TER WOLBEEK

De Nadere Voorschriften NOCLAR (*Non-Compliance with Laws and Regulations*), die in 2019 werd geïntroduceerd, is een doorvertaling van een internationale standaard. In 2016 werd NOCLAR gepresenteerd door de IESBA (*International Ethical Standards Board for Accountants*). De reden voor de implementatie was het explicieter aandacht geven aan de verantwoordelijkheid van de accountant bij mogelijke overtreding van wet- en regelgeving.

De NV NOCLAR helpt de accountant een positie en rol te bepalen wanneer deze fraude, corruptie of onrechtmatig handelen tegenkomt. Maar de helpdesk van de NBA en de hoofden vaktechniek ontvangen signalen dat accountants het soms lastig vinden om NOCLAR in de praktijk toe te passen.

Gonny Linde

'In NOCLAR staat heel precies wat wel en niet je domein is.'

Huiverig

“NOCLAR is duidelijk, maar we lezen de regels niet goed genoeg”, stelt zelfstandig accountant voor mkb-bedrijven Carel Verdiesen. Hij geeft cursussen over NOCLAR en Wwft in de samenstelpraktijk. “De regelgeving omvat zeventien artikelen, in totaal niet meer dan vier A4-tjes. Dan heb je ook nog een stappenplan dat wordt uitgelegd aan de hand van een animatiefilm. Voor hoogopgeleide professionals zou NOCLAR geen geheimen hoeven hebben. Wat niet helpt, is dat de discussie rond NOCLAR vanaf het begin negatief was. Als er een opiniestuk op Accountant.nl verschijnt, zet dat direct de toon. Als ik de casuïstiek aan cursisten beschrijf, voelen de eerste vier stappen vertrouwd. Inzicht krijgen, bespreken, aandringen op maatregelen, beoordelen. Dat doe je als accountant eigenlijk al automatisch.

‘Bij de controle van de jaarcijfers is het niet lastig om je rol te pakken, maar waar trek je daarbuiten de grens?’

Stap vijf lijkt nieuw: zelf maatregelen nemen. Je moet een eigen afweging maken of je een actie onderneemt. In geval van belastingfraude moet je nadenken of je dat meldt bij de Belastingdienst. Daar wordt zeker in het begin huiverig op gereageerd door cursisten. We zijn toch geen boa? Je neemt afscheid van een klant, doet een melding bij de FIU. Is dat niet voldoende? Nee, onze maatschappelijke rol vereist dat we die afweging maken. Ik zie wel dat de bewustwording toeneemt. Opvallend is dat jongeren daarin vooroplopen. Voor zoiets als belastingfraude hebben net afgestudeerden zero tolerance. Jongere accountants vinden NOCLAR in dat opzicht heel vanzelfsprekend.”

Waar cursisten in discussies reflecteren op de impact die NOCLAR heeft en er mee aan de slag gaan, is er ook een groep accountants die van een grotere afstand naar NOCLAR kijkt en er zich nog niet goed raad mee weet, zo lijkt het. “Bij NOCLAR denken accountants: nog meer compliance”, aldus Gonny Linde, voorzitter van de subcommissie Ethiek van het Adviescollege voor beroepsreglementering (ACB) van de NBA. “Het voelt alsof ons nog meer regels wordt opgelegd, maar dat is niet waarover dit gaat. Het geeft de kaders aan waarbinnen je als accountant invloed hebt.

AntonDieleman

Bij de controle van de jaarcijfers is het niet lastig om je rol te pakken, maar waar trek je daarbuiten de grens? Wat doe je als je iets hoort bij de koffieautomaat? Moet je daar iets mee? Aan de hand van het stappenplan kan je vaststellen of dat het geval is. Klopt het wat ik heb gehoord? Kan ik het verifiëren? NOCLAR geeft de richting aan. Het schept duidelijkheid voor openbare accountants maar ook voor intern accountants of accountants in business.”

Linde gebruikt NOCLAR zelf ook. “Als intern accountant doe ik veel audits. Ben ik daar iets tegen gekomen waarmee ik wat moet? Als je denkt dat iets niet klopt, moet je het onderzoeken. Dat hoeft je niet alleen te doen. Als accountant in business kun je je bevindingen bijvoorbeeld aankarten bij de externe accountant. Het belangrijkste is dat je niet weggijkt.” →

NV NOCLAR GOED GELAND?

Na goedkeuring door het NBA-bestuur en de minister van Financiën is de NV NOCLAR op 1 januari 2019 in werking getreden.

De Nederlandse NOCLAR-regelgeving is een doorvertaling van de medio 2016 door IFAC vastgestelde IESBA *Non-compliance with law and regulations* (NOCLAR). Door het IFAC-lidmaatschap verplicht de NBA zich om deze internationale standaard te implementeren in Nederland. De Subcommissie Ethiek van het ACB wil in 2022 onderzoeken of de NV NOCLAR goed is geland bij de leden, als toepasbaar wordt ervaren en juist is ingericht. Daarvoor is een projectplan opgesteld. Meer informatie over NOCLAR en dat projectplan is te vinden via nba.nl/wet-en-regelgeving/noclar/.

Bijsluiter

“Accountants worden niet opgeroepen om als een detective door een organisatie te speuren met NOCLAR in de hand”, benadrukt Anton Dieleman, voorzitter van het ACB.

“Het gaat om zaken die op je pad komen. Als je bijvoorbeeld vaststelt dat een klant schuift met de btw-betalingen, treed je op als accountant. Dat is niets nieuws. Het staat nu duidelijker op ons netvlies wat onze verantwoordelijkheid is. We hadden al de VGBA, maar die is heel *principles-based*. Het nadeel van conceptuele regelgeving is dat mensen dat heel verschillend interpreteren. NOCLAR haalt de wolligheid er af. Dat is niet alleen goed voor de accountant, het maakt onze rol voor de buitenwereld ook duidelijker. Het publiek verwacht dat als je ergens met je neus bovenop staat, je dan ook handelt. Het onderzoek - Wat gebeurt hier? - zit al in het DNA van de accountant. Je kunt NOCLAR als een bijsluiter bij dat DNA beschouwen.”

Als NOCLAR man en paard benoemt, komt het aan op de definities. Wie het aangaat, is duidelijk: Iedere accountant die een professionele dienst uitvoert voor de eigen organisatie of een cliënt. Maar in welke situatie heb je NOCLAR nodig? In artikel 2 van NOCLAR wordt het als volgt geformuleerd: Zodra je een vermoeden hebt van niet-naleving van wet- en regelgeving, die van invloed is op de vaststelling van bedragen in financiële overzichten en toelichtingen die van materieel belang zijn of die gevolgen hebben voor de operationele aspecten en de mogelijkheid om de activiteiten voort te zetten.

Trigger

Artikel 2 geeft veel houvast, vindt Arnout van Kempen, zelfstandig compliance officer. “Daar staat heel specifiek wanneer je als accountant een rol hebt. Wanneer iets een impact heeft op de operationele aspecten van de organisatie. Door die concrete duiding verschilt het van de VGBA. Die stelt bijvoorbeeld dat je niet in verband mag worden gebracht met een organisatie die niet integer handelt, maar wanneer is daarvan sprake? Niet integer handelen is een

Carel Verdiesen

‘Het kan aan de orde zijn, maar van een meldplicht is alleen sprake bij heel uitzonderlijke situaties.’

ruim begrip. Als een klant te hard rijdt, moet je daar dan iets tegen doen? In NOCLAR staat heel precies wat wel en niet je domein is. Als een klant bijvoorbeeld gesprekken voert met concurrenten over prijsafspraken, kan dit een boete opleveren die van materieel belang is. Net als voor een overtreding van de AVG. Ook een boete bij een datalek is immers materieel. Te hard rijden geeft geen boete die van

materieel belang is voor de onderneming. In dat opzicht is NOCLAR heel nuttig. Het geeft een duidelijk richtsnoer. Van belang is dat je eerst alle feiten op een rij hebt. Gaat dit de klant of de eigen organisatie schaden? Veel accountants hebben het gevoel dat ze ethische afwegingen moeten maken voor de klant. Mag een ondernemer bijvoorbeeld een beroep doen op de NOW? In het beantwoorden van die vraag zit veel ruimte om te manoeuvreren. NOCLAR bevindt zich aan de andere kant van het spectrum. Die geeft aan tot waar je verantwoordelijkheid gaat.”

Ondanks de duidelijke trigger die in NOCLAR is ingebouwd blijft er een grijs gebied, merkt Verdiesen in de discussies die tijdens cursussen oplaaien. “Een deelnemer vertelde bijvoorbeeld over een klant die zijn jaarrekening niet wil

deponeren uit privacyoverwegingen. Dat is in principe geen valide argument. Je moet als accountant daarom aandringen op maatregelen. Tegelijkertijd zijn de gevolgen waarschijnlijk beperkt. De boete is niet hoog. En in dit geval had de accountant begrip voor het standpunt van de klant. Moet hij NOCLAR wel of niet toepassen? Daarover verschilden de meningen. Het leverde een interessante discussie op. Het geeft aan dat - ook al zijn de stappen duidelijk - je nog steeds wegingsmomenten houdt die je met vakgenoten kunt bespreken.”

Hangijzer

Het is misschien wel het heetste hangijzer waarmee NOCLAR in verband wordt gebracht. De gedachte dat er sprake is van een meldplicht als niet-naleving van wet- en regelgeving wordt geconstateerd. Een foutieve aanname”, noemt Dieleman de gedachte dat NOCLAR automatisch leidt tot een externe meldplicht. “Het kan aan de orde zijn,

‘Voor hoogopgeleide professionals zou NOCLAR geen geheimen hoeven hebben.’

maar van een meldplicht is alleen sprake bij heel uitzonderlijke situaties. Een accountant ziet bijvoorbeeld dat het eigen bedrijf of een klant gif loost. Het moet echt gaan om een situatie waar grote maatschappelijke schade dreigt. Daarmee zullen de meeste accountants niet snel hebben te maken. In alle andere situaties bestaat er op grond van NOCLAR niet gauw een meldplicht voor de accountant.”

Linde vult aan: “Alleen als je ziet dat een klant of de eigen organisatie niets doet met de maatregelen die je voorstelt, kan een melding door de accountant aan een bevoegde instantie een optie zijn, maar het hoeft niet. De accountant doet dit in het algemeen belang.”

Het nadenken over de eigen actie - Meld ik wel of niet of neem ik een andere maatregel? - is een belangrijk onderdeel van de rol die je als accountant vervult, vindt Verdiesen. “Sommige accountants zijn bang dat ze van *trusted advisor* in een opsporingsambtenaar veranderen. ‘Dus nu gaan we alles melden?’, vragen ze dan. Nee, je gaat nadenken of je zelf actie onderneemt. Ook dat hoort bij je positie als accountant. NOCLAR maakt je bewust van je poortwachtersrol. Het is niet iets wat moet, maar juist iets waarop je trots mag zijn. Pak die rol met verve, zou ik zeggen.” ←

Arnout van Kempen